

виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 року № 1261-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18#n37>.

3. Кримінальний кодекс Литовської Республіки / переклад – К. В. Менченя; під ред. О. В. Коротюк. – К. : ОВК, 2021. – 158 с.

4. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Провоторов О.П. Юридичні особи в кримінальному праві України : монографія / за наук. ред. к.ю.н. І.В. Шаповалової – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 188 с.

6. Проект Кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 15 жовтня 2021 року). С. 20. URL: <file:///C:/Users/s61220/Desktop/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-18-10-2021.pdf>.

7. Фріс П. Л. До питань про кримінальну відповідальність юридичної особи. Юридичний вісник. 2015. № 2 (35). С. 152–155.

Ботнарєнко Ірина Анатоліївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Захарова Марія Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗАРАЖЕННЯ ВЕНЕРИЧНОЮ ХВОРОБОЮ

Будь-який злочин характеризується за допомогою ознак, які відносяться не лише до зовнішньої (фізичної), а і до внутрішньої (психічної) сторони злочинної поведінки людини. Таку сторону злочину, що відображає психічне ставлення особи до суспільно небезпечного діяння, що нею вчиняється, і до його наслідків, в юридичній літературі прийнято називати суб'єктивною стороною [1, с. 111].

Психічне відношення особи до вчинення нею протиправного діяння дає змогу більш точно встановити характер та ступінь його суспільної небезпеки, що дозволяє достатньо повно індивідуалізувати покарання, яке призначається винній особі, або вирішити питання про можливість її звільнення від відповідальності й покарання.

Загальновизнано, що до ознак, які визначають суб'єктивну сторону злочину, відноситься вина, мотив, мета та емоційний стан. Їх встановлення є необхідною умовою для правильної кваліфікації злочину, визначення ступеня суспільної небезпеки як діяння, так і особи, яка його вчинила, а отже, має неабияке значення для індивідуалізації відповідальності та покарання.

Основною та обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони будь-якого складу злочину виступає вина. Вона визначає саму наявність суб'єктивної сторони і значною мірою її зміст. Відсутність вини виключає суб'єктивну сторону і тим самим склад злочину. Проте в багатьох злочинах суб'єктивна сторона потребує встановлення мотиву і мети, що є її факультативними, тобто не завжди обов'язковими ознаками. Вони мають значення обов'язкових лише в тих випадках, коли названі в диспозиції закону як обов'язкові ознаки конкретного злочину або прямо витікають із її змісту [2, с. 159].

Що стосується кримінальної відповідальності за розповсюдження венеричних захворювань, то у чинному КК, на відміну від КК 1960 р., вона значно звужена. Зокрема, виключені норми щодо ухилення від лікування венеричною хворобою (ст. 108-1 КК) та щодо завідомого поставлення другої особи через статеві зносини або інші дії в небезпеку зараження венеричними хворобами (ч. 1 ст. 108 КК), які були у КК 1960 р.

Венеричні захворювання відносяться до небезпечних інфекційних захворювань, тому їх «носії» підлягають обов'язковому лікуванню і профілактичним медичним оглядам, повинні додержуватися в побуті гігієнічних правил, які б унеможливили зараження інших осіб.

Диспозиція норми про зараження венеричною хворобою не передбачає вказівки на форму вини. На перший погляд, виходячи з аналізу ознак об'єктивної сторони цього злочину, напрошується висновок, що його можна скоїти лише умисно. Однак, для кримінально-правової оцінки суспільно небезпечної поведінки особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 133 КК, потрібно встановлювати низку обов'язкових ознак, що характеризують деліктоздатність конкретної особи, у першу чергу розкривають її осудність та відображають внутрішнє ставлення до дій, котрі вона вчиняє. Лише у такому випадку ми зможемо повно дослідити суб'єктивну сторону зараження венеричною хворобою та розкрити її особливості.

Науково-практичні коментарі КК зазначають, що із суб'єктивної сторони зараження венеричною хворобою може бути вчинене з прямим або непрямим умислом. Також при скоєнні такого протиправного діяння може мати місце і злочинна самовпевненість [3, с. 103]. До того ж, відповідальність за ст. 133 КК настає, якщо особа знала про наявність у неї венеричного захворювання, тобто усвідомлювала, що хворіє саме на таку хворобу, є її носієм, і що хвороба знаходиться у неї в стадії зараження (наприклад, особа вступає в статеві зносини, не закінчивши курсу лікування).

Згідно зі ст. 24 КК, умисел поділяється на прямий і непрямий. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання. Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно

небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання. Інтелектуальна ознака прямого умислу має місце, якщо особа знає (розуміє) всі вказані вище ознаки вказаних злочинів, вольова – передбачає бажання заразити іншу особу венеричною хворобою. Особливість вольової ознаки непрямого умислу полягає в тому, що особа, хоча і не бажає, але свідомо припускає настання суспільно небезпечних наслідків (зараження венеричною хворобою).

Ступінь суспільної небезпеки зараження венеричною хворобою, що вчиняється із непрямым умислом, теоретично дещо нижчий, ніж із прямим, хоча закон не розрізняє їх.

Зараження венеричною хворобою слід розглядати як наслідок, а отже це злочин з матеріальним складом, тобто вважається закінченим з моменту, коли потерпілий фактично захворів на венеричну хворобу. Якщо особа вчинила діяння, маючи прямий умисел на зараження венеричною хворобою, наприклад, вступила з потерпілим у статеві зносини, проте останній в силу різних факторів (стійкий імунітет тощо) не захворів, такі дії слід розглядати як замах на вчинення злочину, передбаченого ст. 133 КК. Натомість аналогічне діяння (коли відсутній факт зараження як суспільно небезпечний наслідок), але вчинене з непрямым умислом або через злочинну самовпевненість злочинцем не визнається (наприклад, недотримання правил особистої гігієни особою, яка була попереджена закладом охорони здоров'я про цей обов'язок). Тому, підтримуємо думку О. Старко про доцільність передбачення кримінальної відповідальності за свідоме поставлення в небезпеку зараження венеричною хворобою. Застосування такої норми, зазначає науковець, могло б стати дієвим кроком щодо профілактики поширення венеричних хвороб морально нестійкими особами [4].

Із прямим умислом діє той, хто, знаючи, що він хворий на венеричну хворобу в заразній стадії, передбачає, що дії, які він вчиняє, приведуть або можуть привести до зараження потерпілого, і бажав настання цих наслідків (наприклад, вступаючи у статеві зносини, винний з помсти прагне заразити потерпілу і досягає такого наслідку). Непрямий умисел при вчиненні цього злочину має місце там, де винний, знаючи, що він хворий на венеричну хворобу в заразній стадії, передбачає, що дії, які він вчиняє, можуть привести до зараження потерпілого, не бажає такого наслідку, але свідомо його припускає (наприклад, вступивши у статеві зносини, винний прагнув лише до задоволення своєї статевої пристрасті, байдуже ставлячись до можливого зараження іншої особи). Унаслідок вчиненого сталося зараження потерпілого венеричною хворобою.

Злочинна самовпевненість як форма вини у вказаному злочині характеризується тим, що винний, знаючи про наявність в нього венеричного захворювання, передбачає можливість настання суспільно небезпечного наслідку (зараження потерпілого), але має певний розрахунок на його відвернення (наприклад, особа, яка розпочала лікування від венеричного захворювання, вступає в статевий зв'язок,

розраховуючи на те, що лікування подіяло, а тому зараження партнера не відбудеться). Вольова ознака злочинної самовпевненості в указаному злочинному діянні полягає в легковажному розрахунку на відвернення суспільно небезпечних наслідків свого діяння, а саме: особі не буде заподіяно шкоду у вигляді зараження венеричною хворобою (наприклад, застосування запобіжних засобів під час статевих зносин). Розраховуючи це, винна особа може покладатися на власний так званий «досвід», «знання», «вміння» тощо. Тобто особа розраховує на цілком реальні обставини, котрі за своїми властивостями мають здатність відвернути настання наслідків. При цьому особа недооцінює шкідливості своїх дій та переоцінює ті обставини, які, на її думку, здатні відвернути шкоду.

Що стосується мотивів як внутрішніх спонукань до вчинення цього злочину, то законом про кримінальну відповідальність вони не передбачені, а тому є факультативними ознаками. Вони можуть бути різними (помста, ревності, особиста неприязнь, задоволення статевої пристрасті тощо). Мотиви вчинення зараження венеричною хворобою на кваліфікацію за ст. 133 КК не впливають, однак враховуються при призначенні винній особі покарання.

Що стосується мети вчинення цього злочину, то вона, як і мотиви, перебуває за межами суб'єктивної сторони складу злочину, а, відтак, не впливає на кваліфікацію вчиненого, однак, її точне встановлення має значення для індивідуалізації відповідальності і покарання особи.

Відмітимо також, що у деяких випадках свідоме допущення злочинних наслідків може проявлятися у безпідставному розрахунку на їх ненастання. Тому при вчиненні зараження венеричною хворобою мета дій і фактичні наслідки можуть не збігатися, але це не усуває умисності самого діяння. Тому переслідування іншої мети (наприклад, вступ у статеві зносини), яка безпосередньо не стосується наслідків, що настали, зовсім не означає їх неприйняття. Навпаки, вказані наслідки допускаються суб'єктом, а характер його дій не закриває їх суспільної небезпечності.

Отже, при зараженні венеричною хворобою вина може виражатися у формі: 1) прямого умислу – винна особа знає, що є носієм венеричної хвороби, передбачає, що дії, які вона вчиняє, приведуть або можуть привести до зараження потерпілого, і бажає настання цих наслідків; 2) непрямого умислу – винна особа знає, що хвора на венеричну хворобу, передбачає, що дії, які вона вчиняє, можуть привести до зараження потерпілого, не бажає таких наслідків, але свідомо припускає їх настання; 3) злочинної самовпевненості – винна особа, усвідомлюючи наявність у неї венеричної хвороби в заразній стадії, передбачає можливість зараження, але легковажно розраховує на її ненастання.

Список використаних джерел

1. Албул С. В., Бабенко А. М., Гритенко О. А., Конопельський В. Я., Меркулова В. О. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. Одеса, 2017. 430 с.
2. Топчій В. В. Дідківська Г. В., Мудряк Т. О. Кримінальне право України. Загальна частина. Навчальний посібник у схемах. Вінниця : «ТВОРИ», 2019. 344 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ :ВД «Дакор», 2019. 1384 с
4. Старко О. Зараження венеричною хворобою: об'єктивні ознаки складу злочину // Історико-правовий часопис. 2015. №1 (5). URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9181/1/%BE.pdf>.

Букач Володимир Володимирович,
доцент кафедри кримінального права,
процесу і криміналістики Київського
інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська
юридична академія», кандидат юридичних
наук, доцент

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

З розвитком інформаційних технологій у світі спостерігається також поява нових видів злочинів пов'язаних з використанням мережі Інтернет. Можна стверджувати, що на території України проти авторських та суміжних прав спостерігається значний ріст їх у мережі Інтернет. Сьогодні в нашій державі все більше і більше уваги приділяється питанням захисту авторських прав, у тому числі в мережі Інтернет.

Національне законодавство у ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] містить перелік дій, які можуть кваліфікуватися як порушення авторського права, а відтак, і як підстави для звернення до суду за захистом.

Однією з перших країн, що почала боротьбу з порушенням авторського права в мережі Інтернет, є Франція. У 2009 р. у Франції було прийнято закони про дотримання й захист інтелектуальної власності в Інтернеті під назвою HADOPI 1 і HADOPI 2. Завдяки законам було створено систему боротьби з порушниками авторського права в мережі Інтернет, що включає комплексну діяльність держави, провайдерів і правовласників. Було створено державну антипіратську службу під назвою Вищий орган по розповсюдженню творів і захисту авторських прав в Інтернеті HADOPI, до обов'язків якої